CA THE INSTITUTE OF CHARTERED ACCOUNTANTS OF SRI LANKA

CURRICULUM 2025-30

Chapter (D)

විගණනය සඳහා පදනම

(Foundation of Auditing)

P.A Janith Madhushankha
Assistant Manager Group Risk & Control at Brandix
ACA, B.B. Mgt (Accountancy Sp) UoK, Certified in Forensic Accounting

JMC vLearning "your virtual learning partner"

01

පරිච්ඡේදය 1

විගණනයට හැඳින්වීම

Introduction to Auditing

විගණනය යනු What is Auditing	නියෝජිතායතන Agency Theory	වෘත්තීය සැකය Skepticism

විගණනය යනු කුමක්ද?
What is Auditing?

අර්ථ දැක්වීම *(What it is)*

සංවිධානයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන "සත්‍ය හා සාධාරණද" (True & Fair) යන්න පිළිබඳ මතයක් ගොඩනැගීම සඳහා ඒවා ස්වාධීනව පරීක්ෂා කිරීමයි. එහි මූලික අරමුණ විශ්වාසය වර්ධනය කිරීමයි.

වැදගත්කම *(Why it matters)*

ස්වාධීන විගණකයෙකු මූල්‍ය ප්‍රකාශන තහවුරු කළ විට, ආයෝජකයින් හා බැංකු වැනි පාර්ශවකරුවන්ට වඩා හොඳ ආර්ථික තීරණ ගැනීමට අවශ්‍ය විශ්වාසය ලැබේ.

උදාහරණය *(Example)*

ඔබ සමාගමක ආයෝජනය කිරීමට බලාපොරොත්තු වන විට, විගණන වාර්තාවක් මඟින් ඔබ තීරණ ගැනීමට යොදාගන්නා මූල්‍ය තොරතුරු වෘත්තිකයෙකු විසින් පරීක්ෂා කර ඇති බවට විශ්වාසයක් ලබා දේ.

නියෝජිතායතන සිද්ධාන්තය — විගණනය අවශ්‍ය වන්නේ ඇයි?
Agency Theory — Why We Need Audits

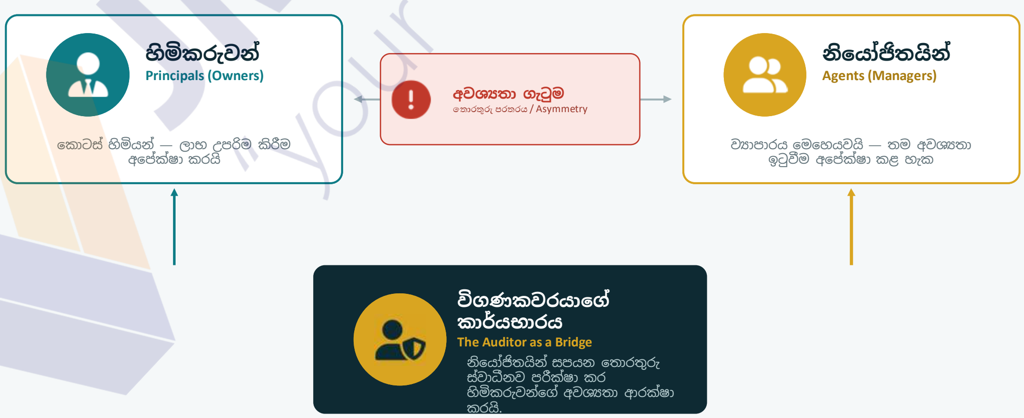

වෘත්තීය සැක සහිත බව
Professional Skepticism

4

අර්ථ දැක්වීම (What it is)

ප්‍රශ්න කරන මනසකින් යුතුව විගණන සාක්ෂි විවේචනාත්මකව ඇගයීමයි. ලැබෙන තොරතුරු එලෙසම පිළිනොගෙන, වැරදි දැක්වීමක් (Misstatement) පෙන්නුම් කළ හැකි ඕනෑම දෙයක් කෙරෙහි අවධානයෙන් සිටීමයි.

වැදගත්කම (Why it matters)

මෙය ගුණාත්මක විගණනයක පදනමයි. මෙය නොමැතිව විගණකයෙකුට වැරදි හෝ වංචා (Fraud) මඟ හැරිය හැක. මෙම මනස විගණනය හුදෙක් "කොටු සලකුණු කිරීමක්" නොව තීව්‍ර පරීක්ෂණයක් බවට පත් කරයි.

උදාහරණය (Example)

යාපනය සුබසාධක සංවිධානයේ විගණනයේදී, Saman Perera, පුද්ගලයින් 100කගේ දිවා ආහාරය සඳහා රු. 650,000ක බිල්පතක් හඳුනා ගත්තේය. හෝටලයේ සාමාන්‍ය දිවා ආහාර ගාස්තුව රු. 3,000ක් පමණ බව දැන සිටි ඔහු, වෘත්තීය සැකය යොදා බිල්පතේ වලංගුභාවය ප්‍රශ්න කර, සහභාගිවූවන්ගේ ලැයිස්තුව හා ගෙවීම් සාක්ෂි ඉල්ලා, එම ගනුදෙනුව වැඩිදුර විමර්ශනය සඳහා සලකුණු කළේය.

02

පරිච්ඡේදය 2

සහතික කිරීමේ සේවා

Assurance Services

- ප්‍රධාන අංග 5 — 5 Key Elements
- සහතික මට්ටම් — Levels
- සේවා වර්ග — Types & Relation

JMC vLearning "your virtual learning partner"

සහතික සේවාවක ප්‍රධාන අංග 5

The 5 Key Elements of an Assurance Engagement

6

1. පාර්ශව තුනේ සම්බන්ධතාව
Three-Party Relationship
වෘත්තිකයා · වගකිවයුතු පාර්ශවය · අපේක්ෂිත පරිශීලකයන්

2. සුදුසු විෂය කරුණ
Subject Matter
පරීක්ෂා කරන තොරතුරු (මූල්‍ය/තිරසාර වාර්තා)

3. සුදුසු නිර්ණායක
Suitable Criteria
ඇගයීමට යොදන ප්‍රමිති (ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති)

4. ප්‍රමාණවත් සුදුසු සාක්ෂි
Sufficient Evidence
නිගමනය සඳහා ප්‍රමාණවත් සාක්ෂි රැස් කිරීම

5. ලිඛිත සහතික වාර්තාව
Written Report
නිගමනය සන්නිවේදනය කරන අවසන් වාර්තාව

විශ්වාස මට්ටම් — සාධාරණ එදිරිව සීමිත

Levels of Assurance — Reasonable vs. Limited

7

කරන ලද කාර්ය ප්‍රමාණය මත සහතික මට්ටම තීරණය වේ — මෙය වෘත්තීය විනිශ්චයක් (Professional Judgment) ඉල්ලයි.

	සාධාරණ සහතිකය Reasonable Assurance	සීමිත සහතිකය Limited Assurance
මට්ටම Level	ඉහළ (නමුත් නිරපේක්ෂ නොවේ)	මධ්‍යස්ථ / අර්ථවත්
කාර්ය පටිපාටි Procedures	පුළුල් — සවිස්තර පරීක්ෂණ ඇතුළුව	ප්‍රශ්න කිරීම් හා විශ්ලේෂණ ප්‍රධාන වශයෙන්
නිගමනය Conclusion	සාධනීය ලෙස ("සත්‍ය හා සාධාරණ දසුනක්...")	නිෂේධනීය ලෙස ("අපගේ අවධානයට කිසිවක්...")
උදාහරණය Example	මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය	අතුරු මූල්‍ය වාර්තා සමාලෝචනය

JMC vLearning "your virtual learning partner"

සහතික කිරීමේ සේවා වර්ග

Types of Assurance Services

මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණන
Financial Statement Audits

බහුලම වර්ගය; ඓතිහාසික මූල්‍ය ප්‍රකාශන මත සාධාරණ සහතිකය

අනුකූලතා විගණන
Compliance Audits

නීති, රෙගුලාසි හා අභ්‍යන්තර ප්‍රතිපත්ති අනුගමනය පරීක්ෂාව

කාර්යසාධන විගණන
Performance Audits

කාර්යක්ෂමතාව හා "මුදලට වටිනාකම" ඇගයීම

තිරසාර සහතිකය
Sustainability Assurance

පාරිසරික, සමාජීය හා පාලන (ESG) වාර්තා මත විශ්වාසය

විශේෂිත (AI/ඩිජිටල්)
Specialised (AI/Digital)

ඩිජිටල් පද්ධතිවල විශ්වසනීයත්වය හා අඛණ්ඩතාව ඇගයීම

විගණනය හා සහතිකය අතර සම්බන්ධය

How Auditing & Assurance Relate

සියලුම විගණන, සහතික නියැලීම් වේ — එහෙත් සියලුම සහතික නියැලීම් විගණන නොවේ. "සහතික සේවා" යනු විශාල කුඩයකි; "විගණනය" එහි එක් විශේෂිත සේවාවකි.

සමානකම් · Similarities

- ස්වාධීනත්වය හා අවංකභාවය වැනි ආචාර ධර්ම මඟින් පාලනය වේ
- ක්‍රමානුකූල ක්‍රියාවලියක් අවශ්‍ය වේ
- වෘත්තීය සැකය යෙදිය යුතුය

වෙනස්කම් · Differences

- විගණනය: ඓතිහාසික මූල්‍ය ප්‍රකාශන මත මතයක් පමණි
- වෙනත් සහතික: අනාගත කාර්යසාධනය, පද්ධති ආරක්ෂාව ආදී බොහෝ විෂයයන්
- විගණනය සාධාරණ සහතිකය; අනෙක් ඒවා සීමිත විය හැක

JMC vLearning "your virtual learning partner"

03

පරිච්ඡේදය 3

විගණන ක්‍රියාවලිය

The Auditing Process

- ප්‍රකාශන — Assertions
- අදියර 5 — 5 Phases
- අන්තර් සම්බන්ධතා — Interconnections

මූල්‍ය ප්‍රකාශන ප්‍රකාශන (Assertions)

Financial Statement Assertions

කළමනාකාරිත්වය මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ කරන හිමිකම් පෑම් — විගණකයාට පරීක්ෂා කළ යුතු දේ. ඒවා ප්‍රධාන කාණ්ඩ තුනකට බෙදේ.

ගනුදෙනු පන්ති පිළිබඳ
Classes of Transactions

- **A** සිදුවීම — Occurrence
- **B** සම්පූර්ණත්වය — Completeness
- **C** නිරවද්‍යතාව — Accuracy
- **D** කාලච්ඡේදනය — Cut-off
- **E** වර්ගීකරණය — Classification

ගිණුම් ශේෂ පිළිබඳ
Account Balances

- **A** පැවැත්ම — Existence
- **B** අයිතිවාසිකම් හා බැඳීම් — Rights & Obligations
- **C** සම්පූර්ණත්වය — Completeness
- **D** තක්සේරුව — Valuation

ඉදිරිපත් කිරීම හා හෙළිදරව්ව
Presentation & Disclosure

- **A** සිදුවීම හා අයිතිය — Occurrence & Rights
- **B** සම්පූර්ණත්වය — Completeness
- **C** වර්ගීකරණය හා තේරුම්ගත හැකි බව — Classification & Understandability
- **D** නිරවද්‍යතාව හා තක්සේරුව — Accuracy & Valuation

JMC vLearning "your virtual learning partner"

විගණන ක්‍රියාවලියේ අදියර 5

The 5 Phases of the Audit Process

1. පිළිගැනීම හා අඛණ්ඩතාව — Acceptance & Continuance

සේවාදායකයා ඇගයීම, ස්වාධීනත්වය, නියැලීම් ලිපිය

2. සැලසුම් කිරීම — Planning

ව්‍යාපාරය අවබෝධය, වැදගත්කම, විගණන උපාය

3. අවදනම් තක්සේරුව — Risk Assessment

ද්‍රව්‍යමය වැරදි අවදනම් හඳුනාගැනීම, අභ්‍යන්තර පාලන

4. ක්‍රියාත්මක කිරීම — Execution

පාලන පරීක්ෂණ හා සාරවත් කාර්ය පටිපාටි, සාක්ෂි රැස්කිරීම

5. නිගමනය හා වාර්තාකරණය — Conclusion & Reporting

සාක්ෂි ඇගයීම, මතය සැකසීම, විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම

අදියර 1: පිළිගැනීම හා අඛණ්ඩ පැවැත්ම

Phase 1: Acceptance & Continuance

මෙහෙයුම (Operation)

නව සේවාදායකයෙකු පිළිගැනීම හෝ පවතින්නෙකු රඳවා ගැනීම පිළිබඳ විගණකයාගේ "පිවිසුම් තීරණය". අවදනම් සාධක ක්‍රමානුකූලව ඇගයීමක් මෙහිදී සිදුවේ.

ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම් (Key Activities)

- **සේවාදායක ඇගයීම** — Business, integrity & financial stability
- **ස්වාධීනත්වය තක්සේරුව** — Conflicts of interest checks
- **නියැලීම් ලිපිය** — Scope, responsibilities, timing & fees

විගණකගේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන්

උදාහරණයක්

කොළඹ මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ රෙදිපිළි සමාගමක් සලකන විට — අපනයන මත යැපීම, විදේශ විනිමය නිරාවරණය, කළමනාකරණයේ කීර්තිය හා පෙර විගණන වාර්තා පරීක්ෂා කරයි. ස්වාධීනත්ව ගැටලු නොමැති නම්, විෂය පථය දක්වන නියැලීම් ලිපියක් කෙටුම්පත් කරයි.

අදියර 2: සැලසුම් කිරීම

Phase 2: Planning

මෙහෙයුම (Operation)

පිළිගත් නියැලීම, කාර්යක්ෂම හා ඵලදායී විගණනයක් සඳහා උපායමාර්ගික සැලැස්මක් බවට පරිවර්තනය කරයි. පුළුල් ව්‍යාපාර අවබෝධයක් මත පදනම් වේ.

ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම් (Key Activities)

- **ව්‍යාපාර අවබෝධය** — Industry, environment & operations
- **වැදගත්කම තීරණය** — Materiality threshold
- **විගණන උපාය** — Approach, resources & timing

විගණකගේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන්

උදාහරණයක්

විවිධාංගීකෘත සමූහයක් සැලසුම් කරන විට — එක් එක් අංශය අවබෝධ කර, සමස්ත වැදගත්කම රු. මි. 10ක් ලෙසත්, මහජන උනන්දුව නිසා බැංකු අනුබද්ධිතය සඳහා රු. මි. 2ක් ලෙසත් සකසයි. ණය අවදානම, තොග යල්පැනීම වැනි ප්‍රධාන අවදානම් හඳුනා ගනී.

අදියර 3: අවදානම් තක්සේරුව

Phase 3: Risk Assessment

මෙහෙයුම (Operation)

ද්‍රව්‍යමය වැරදි දැක්වීම් බොහෝ විට සිදුවිය හැකි ස්ථාන හඳුනාගෙන සුදුසු ප්‍රතිචාර සැලසුම් කරන විගණනයේ විශ්ලේෂණාත්මක එන්ජිම.

ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම් (Key Activities)

- **ව්‍යාපාර අවදානම් විශ්ලේෂණය** — Factors affecting objectives
- **අභ්‍යන්තර පාලන ඇගයීම** — Design & implementation testing
- **අවදානම් මට්ටම් නිර්ණය** — For each balance & transaction class

විගණකගේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන්

උදාහරණයක්

මූල්‍ය සේවා සමාගමක් සඳහා — ණය කළඹ විශ්ලේෂණයෙන් ණය අවදානම ප්‍රධාන ලෙස හඳුනා ගනී. ණය අනුමත පාලන, IT පොදු පාලන පරීක්ෂා කරයි. අධි ඇස්තමේන්තු අවිනිශ්චිතතාව නිසා ණය පාඩු ප්‍රතිපාදන සඳහා විශේෂ අවධානයක් අවශ්‍ය බව තීරණය කරයි.

JMC vLearning "your virtual learning partner"

අදියර 4: ක්‍රියාත්මක කිරීම (ක්ෂේත්‍ර වැඩ)

Phase 4: Execution (Fieldwork)

මෙහෙයුම (Operation)

සැලසුම් කළ කාර්ය පටිපාටි ක්‍රියාත්මක කර ප්‍රමාණවත් සුදුසු සාක්ෂි ලබාගන්නා විගණනයේ සාක්ෂි එක්රැස් කිරීමේ හදවත.

ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම් (Key Activities)

- **පාලන පරීක්ෂණ**
  Operating effectiveness of controls
- **සාරවත් කාර්ය පටිපාටි**
  Analytical procedures & tests of details
- **සාක්ෂි ප්‍රමාණවත්බව ඇගයීම**
  Continuous evaluation

විගණකගේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන්

උදහරණයක්

සිල්ලර සමාගමක් සඳහා — වෙළඳසැල්වල මුදල් පාලන නිරීක්ෂණය, ගබඩාවල තොග ගණන් කිරීම් සිදු කර වෙනස්කම් විමර්ශනය කරයි. නිෂ්පාදන කාණ්ඩ අනුව දළ ආන්තික ප්‍රවණතා විශ්ලේෂණය කර, විකුණුම් සාම්පලයක් ආශ්‍රිතව බිල්පත් සිට ප්‍රවාහන ලේඛන දක්වා සොයා බලයි.

අදියර 5: නිගමනය හා වාර්තාකරණය

Phase 5: Conclusion & Reporting

මෙහෙයුම (Operation)

සියලු සාක්ෂි වෘත්තීය මතයක් බවට සංස්ලේෂණය කර පාර්ශවකරුවන්ට සන්නිවේදනය කරයි. සාක්ෂි ඇගයීම, මතය සැකසීම හා විධිමත් වාර්තාකරණය ඇතුළත් වේ.

ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම් (Key Activities)

- **සාක්ෂි ඇගයීම**
  Material individually or in aggregate?
- **මතය සැකසීම**
  Fair presentation conclusion
- **වාර්තාව සැකසීම**
  Key Audit Matters included

විගණකගේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන්

උදහරණයක්

ලැයිස්තුගත සමාගමක් සඳහා — රු. මි. 2.5ක වැරදි දැක්වීම්, රු. මි. 5ක වැදගත්කම් සීමාවට එරෙහිව ඇගයීමෙන් නොවෙනස් කළ මතයක් (Unqualified) සුදුසු බව නිගමනය කරයි. ආදායම් හඳුනාගැනීම, භාණ්ඩ වෙළඳ නාම හානි පරීක්ෂණ වැනි ප්‍රධාන විගණන කරුණු වාර්තාවට ඇතුළත් කරයි.

JMC vLearning "your virtual learning partner"

අදියර අතර අන්තර් සම්බන්ධතා

Interconnections Between Phases

18

ඉදිරි ගමන

Forward Flow

මුල් අදියරවල තීරණ පසු ක්‍රියාකාරකම් මෙහෙයවයි

ප්‍රතිපෝෂණ චක්‍ර

Feedback Loops

පසු සොයාගැනීම් මුල් තීරණ නැවත සලකා බැලීමට බල කරයි

අඛණ්ඩ ඇගයීම

Continuous Evaluation

සෑම අදියරකම වෘත්තීය සැකය පවත්වා ගනී

ගුණාත්මක පාලනය

Quality Control

ඊළඟ අදියරට පෙර ප්‍රමිතීන් සපුරාලීම තහවුරු කරයි

04

පරිච්ඡේදය 4

ඩිජිටල් පරිසරයේ විගණනය

Auditing in a Digital Environment

බලපෑම්
Impacts

අභියෝග/අවස්ථා
Challenges/Opportunities

ඩිජිටල් මෙවලම්
Digital Toolkit

JMC vLearning "your virtual learning partner"

ඩිජිටල්කරණයේ බලපෑම් — ව්‍යාපාර ක්‍රියාවලි

Impacts of Digitalisation on Business Processes

ක්‍රියාවලි ස්වයංක්‍රීයකරණය

Process Automation

පුනරාවර්තන කාර්ය මෘදුකාංග රොබෝවරුන් (RPA) විසින්; විගණන අවධානය පද්ධති තර්කනය හා පාලන වෙත මාරු වේ

දත්ත ඒකාබද්ධ කිරීම

Data Integration

විශාල ERP පද්ධති දත්ත මධ්‍යගත කරයි — තනි සත්‍ය මූලාශ්‍රයක්, නමුත් දෝෂ ඇත්නම් අවදානම ද එක් තැනකට

පද්ධති සංකීර්ණතාව

System Complexity

අන්තර්සම්බන්ධිත පද්ධති "කළු පෙට්ටි" සාදයි; ගනුදෙනුවක් ආරම්භයේ සිට අවසානය දක්වා සෙවීම අසීරුය

JMC vLearning
your virtual learning partner

අභියෝග හා අවස්ථා

Challenges & Opportunities

විගණකයන්ට අභියෝග · Challenges

- **දත්ත පරිමාව හා ගුණත්වය**
  විශාල දත්ත — එහෙත් අවුල්, අසම්පූර්ණ, ඛණ්ඩිත විය හැක
- **තාක්ෂණික කුසලතා හිඩැස**
  ගිණුම්කරණය + දත්ත විද්‍යා කුසලතා දෙකම අවශ්‍යයි
- **නව අවදානම්**
  සයිබර් ආරක්ෂණ තර්ජන හා ඩිජිටල් වංචා

විගණකයන්ට අවස්ථා · Opportunities

- **පූර්ණ පරීක්ෂණ**
  සාම්පල වෙනුවට ගනුදෙනු 100%ම විශ්ලේෂණය
- **අඛණ්ඩ අධීක්ෂණය**
  තත්‍ය කාලීනව අසාමාන්‍යතා හා පාලන අසමත්වීම් හඳුනාගැනීම
- **ගැඹුරු අවබෝධය**
  AI/විශ්ලේෂණ මඟින් සැඟවුණු රටා හා අවදනම් අනාවරණය

විගණකගේ ඩිජිටල් මෙවලම්

The Auditor's Digital Toolkit

22

කෘතිම බුද්ධිය (AI)

Artificial Intelligence

ගනුදෙනු මිලියන ගණනක් පරිලෝකනය කර අසාමාන්‍ය අයිතම සලකුණු කරයි; අවධානය වඩාත් අවශ්‍ය තැනට යොමු කරයි

දත්ත විශ්ලේෂණ

Data Analytics

ඩිජිටල් විගණනයේ පදනම — පූර්ණ ගහන පරීක්ෂණ, ප්‍රවණතා, අන්තර්ක්‍රියාකාරී උපකරණ පුවරු; සාම්පල අවදානම ඉවත් කරයි

ස්වයංක්‍රීයකරණය (RPA)

Automation (RPA)

බිල්පත් හා ඇණවුම් සැසඳීම, බැංකු ප්‍රකාශවලින් දත්ත ලබාගැනීම වැනි පුනරාවර්තන කාර්ය ස්වයංක්‍රීය කරයි

05

පරිච්ඡේදය 5

තිරසාර වාර්තාකරණය හා සහතිකය

Sustainability Reporting & Assurance

- ESG වාර්තාකරණය — ESG Reporting
- ආචාර ධර්ම කුළුණු — Ethics Pillars
- තක්සේරු ක්‍රම — Evaluation

JMC vLearning "your virtual learning partner"

තිරසාර වාර්තාකරණය යනු කුමක්ද?
What is Sustainability Reporting?

අර්ථ දැක්වීම *(What it is)*

සමාගමක පාරිසරික, සමාජීය හා පාලන (ESG) කාර්යසාධනය පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමයි. සාම්ප්‍රදායික මූල්‍ය වාර්තාකරණයෙන් ඔබ්බට ගොස් සමාගම වටිනාකම නිර්මාණය කරන ආකාරය පිළිබඳ පූර්ණ කතාවක් කියයි.

වැදගත්කම *(Why it matters)*

පාර්ශවකරුවන්ගේ විනිවිදභාවය පිළිබඳ වැඩෙන ඉල්ලුම සපුරයි. මෙය පාර්ශවකරු සිද්ධාන්තය (Stakeholder Theory) මත පදනම් වේ — දිගුකාලීන සාර්ථකත්වයට කොටස්හිමියන්ට පමණක් නොව සියලු පාර්ශවකරුවන්ට වටිනාකම නිර්මාණය කළ යුතුය.

උදාහරණය *(Example)*

ඇඟලුම් නිෂ්පාදකයෙකු තම කර්මාන්තශාලාවල ජල භාවිතය අඩු කිරීම, සේවකයන්ට සාධාරණ වැටුප් සහතික කිරීම හා සදාචාරාත්මක සැපයුම් දමයක් පවත්වා ගැනීම සඳහා දරන උත්සාහයන් විස්තර කරමින් තිරසාර වාර්තාවක් නිකුත් කළ හැක.

තිරසාර වාර්තාකරණයේ කාර්යභාරය හා ප්‍රතිලාභ
The Role & Benefits of Sustainability Reporting

විශ්වාසය ගොඩනගයි
Builds Trust

සාර්ථකත්ව හා අභියෝග පිළිබඳ විනිවිදභාවය පාරිභෝගික, ආයෝජක හා ප්‍රජා විශ්වාසය ගොඩනගයි

තීරණ වැඩිදියුණු කරයි
Improves Decisions

දත්ත රැස්කිරීමේ ක්‍රියාවලිය අවදනම් හා අවස්ථා වඩා හොඳින් අවබෝධ කරගැනීමට උපකාරී වේ

කීර්තිය ඉහළ නංවයි
Enhances Reputation

පැහැදිලි වාර්තාකරණයෙන් සහාය වන තිරසාරභාවය වෙළඳ නාමය ශක්තිමත් කරයි

හරිත සේදීම වළක්වයි
Prevents Greenwashing

පාරිසරික හිමිකම් සැබෑ දත්ත සමඟ සනාථ කිරීමට වේදිකාවක් සපයයි

JMC vLearning “your virtual learning partner”

තිරසාර විගණකයින්ට — ස්වාධීනත්වය, පාලනය, ආචාර ධර්ම

Independence, Governance & Ethics for Sustainability Auditors

ස්වාධීනත්වය

Independence

වෘත්තීය විනිශ්චයට බලපෑ හැකි කිසිදු බලපෑමකින් තොර වීම; මනසින් හා පෙනුමෙන් වෛෂයික වීම

පාලනය

Governance

ගුණාත්මක විගණන සහතික කරන පද්ධති — සමාගම් මට්ටමේ ගුණාත්මක පාලන හා ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලතාව

ආචාර ධර්ම

Ethics

විගණකයාගේ හැසිරීම මෙහෙයවන සදාචාර මාලිමාව — අවංකභාවය, වෛෂයිකත්වය, නිපුණතාව

විවේචනාත්මක තාක්ෂණික විනිශ්චය *(Critical Technological Judgement)*

වෘත්තීය සැකය සේවාදයකයාගේ තොරතුරුවලට පමණක් නොව, ඒවා සැකසීමට යොදන සංකීර්ණ AI හා ඩිජිටල් මෙවලම්වල ප්‍රතිදනයන්ටද යෙදීමේ හැකියාව. යන්ත්‍රයක ප්‍රතිදනය හුදෙක් විශ්වාස නොකර, එහි ක්‍රියාකාරිත්වය අවබෝධ කර විශ්වසනීයත්වය ඇගයිය යුතුය.

වෘත්තීය හැසිරීම් සඳහා රාමුව

A Framework for Professional Conduct

ස්වාධීනත්ව අවශ්‍යතා

Independence

සිතුවිලි හා ක්‍රියාවෙන් ස්වාධීන වීම; තර්ජන කළමනාකරණයට කණ්ඩායම් භ්‍රමණය හා ඇතැම් සේවා තහනම් කිරීම

පාලන අවශ්‍යතා

Governance

ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන්ට අනුගත ගුණාත්මක පාලන; ISSA 5000, SLFRS S1 හා S2 අනුගමනය; අඛණ්ඩ වෘත්තීය සංවර්ධනය

ආචාරධාර්මික අවශ්‍යතා

Ethical

සැමවිට අවංකභාවය හා වෛෂයිකත්වය; නිසි සැලකිල්ලෙන් කුසලතා යෙදීම; වෘත්තීය සැකය

සමකාලීන කුසලතා

Contemporary Skills

ESG විශේෂඥතාව; AI පද්ධති විගණනයට විවේචනාත්මක තාක්ෂණික විනිශ්චය; විවිධ කුසලතා කණ්ඩායම්

තිරසාර තක්සේරු හා සහතික ක්‍රම

Evaluation & Assurance of Sustainability Practices

තක්සේරු ක්‍රම · Evaluation Methods

1 — නිර්ණායක සංවර්ධනය
Criteria Development

SLFRS S1/S2, GRI ප්‍රමිති තේරීම

2 — සාක්ෂි රැස්කිරීම
Evidence Gathering

ඉන්ධන බිල්පත්, වාහන ලොග්, සම්මුඛ සාකච්ඡා

3 — ඇගයීම් කාර්ය පටිපාටි
Assessment

නිර්ණායකවලට එරෙහිව සාක්ෂි ඇගයීම

සහතික ප්‍රවේශයන් (උදාහරණ) · Assurance Approaches by Aspect

හරිතාගාර වායු (GHG)

ඉන්ධන භාවිතය මූලාශ්‍ර ලේඛනවලට එරෙහිව තහවුරු; විමෝචන ගණනය නැවත පරීක්ෂා; AI අසාමාන්‍යතා හඳුනාගැනීම

සේවක සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව

ආරක්ෂණ වාර්තා පරීක්ෂාව; සේවක සම්මුඛ සාකච්ඡා; සේවා ස්ථාන තත්ත්ව නිරීක්ෂණය

සැපයුම් දම ශ්‍රම පිළිවෙත්

සැපයුම්කරු චර්යා ධර්ම සමාලෝචනය; සහතික මූලාශ්‍ර සොයාගැනීම; බාහිර විශේෂඥ හවුල්

06

පරිච්ඡේදය 6

පාලනය හා ආචාර ධර්ම

Governance & Ethical Considerations

මූලධර්ම 5
5 Principles

තර්ජන හා ආරක්ෂණ
Threats & Safeguards

නියාමන හා පාලනය
Regulation & Governance

JMC vLearning "your virtual learning partner"

මූලික ආචාර ධර්ම මූලධර්ම 5
The Five Fundamental Ethical Principles

අවංකභාවය
Integrity

සියලු වෘත්තීය සබඳතාවල සෘජු හා අවංක වීම; විශ්වාසයේ පදනම

අරමුණුගතභාවය
Objectivity

පක්ෂග්‍රාහිත්වය, අවශ්‍යතා ගැටුම් හෝ බලපෑම් විනිශ්චයට ඉඩ නොදීම

වෘත්තීය නිපුණතාව හා නිසි සැලකිල්ල
Competence & Due Care

අවශ්‍ය දැනුම හා කුසලතා පවත්වා ගැනීම; ප්‍රමිතීන්ට අනුව කඩිසරව ක්‍රියා කිරීම

රහස්‍යභාවය
Confidentiality

වෘත්තීය කටයුතුවලින් ලත් තොරතුරු නිසි අවසරයකින් තොරව හෙළි නොකිරීම

වෘත්තීය හැසිරීම
Professional Behaviour

නීති අනුගමනය; වෘත්තියට අපකීර්තියක් වන ක්‍රියාවලින් වැළකීම

වෘත්තීය ස්වාධීනත්වය
Professional Independence

ස්වාධීනත්වය විගණන වෘත්තියේ මූලික ගල් කනුවයි — විගණකයාගේ වෛෂයිකත්වයට හානි කළ හැකි කිසිදු සම්බන්ධතාවයකින් තොර විය යුතුය. එයට කොටස් දෙකක් ඇත.

මනසේ ස්වාධීනත්වය
Independence of Mind

වෘත්තීය විනිශ්චයට හානි කරන බලපෑම්වලින් තොරව මතයක් සැපයීමට ඉඩ දෙන මානසික තත්ත්වය

පෙනුමේ ස්වාධීනත්වය
Independence in Appearance

විගණකයාගේ වෛෂයිකත්වයට හානි වී ඇතැයි සාධාරණ පුද්ගලයෙකුට සිතෙන තත්ත්ව වළක්වා ගැනීම

JMC vLearning
your virtual learning partner

32

ස්වාධීනත්වයට එල්ල වන තර්ජන 5
Five Threats to Independence

ස්වයං ඇල්ම	ස්වයං-සමාලෝචන	උපදේශන	සමීපත්වය	බියගැන්වීම
Self-Interest	Self-Review	Advocacy	Familiarity	Intimidation
උදා: එක් සේවාදායකයෙකුගෙන් විශාල ගාස්තු කොටසක් ලැබීම නිසා නිෂේධාත්මක මතයක් දීමට මැලිවීම	උදා: තමා ස්ථාපනය කළ ගිණුම්කරණ පද්ධතියකින් සැකසූ ප්‍රකාශන තමාම විගණනය කිරීම	උදා: අධිකරණ නඩුවක සේවාදායකයා වෙනුවෙන් විශේෂඥ සාක්ෂිකරුවෙකු ලෙස පෙනී සිටීම	උදා: වසර 10ක් එකම සේවාදායකයා විගණනය කර CEO සමඟ සමීප මිතුරෙකු වීම	උදා: ප්‍රශ්නකාරී ගිණුම්කරණයකට අනුමැතිය නොදුන්නොත් සමාගම නෙරපන බව තර්ජනය කිරීම

33

ස්වාධීනත්වය සඳහා ආරක්ෂණ පියවර
Safeguards for Independence

වෘත්තිය/නීති/නියාමන මට්ටමින්	විගණන සමාගම තුළ	විශේෂිත නියැලීම සඳහා
By Profession / Regulation	Within the Firm	For the Engagement
අනිවාර්ය අධ්‍යාපනය, වෘත්තීය ප්‍රමිතීන් හා නියාමන අධීක්ෂණය	සමාගම පුරා ස්වාධීනත්ව ප්‍රතිපත්ති, ගුණාත්මක පාලන හා සේවාදායක පිළිගැනීමේ නීති	ජ්‍යෙෂ්ඨ කාර්ය මණ්ඩල භ්‍රමණය, ස්වාධීන හවුල්කරු සමාලෝචන, විගණන කමිටුව සමඟ සන්නිවේදනය

JMC vLearning "your virtual learning partner"

විගණන වෘත්තියේ නියාමන රාමුව
Regulation of the Audit Profession

IAASB (ජාත්‍යන්තර)
International Standards

ජාත්‍යන්තර විගණන ප්‍රමිති (ISA) හා ISSA 5000 නිකුත් කරයි; ගෝලීය ගුණාත්මක මිම්ම

IESBA (ජාත්‍යන්තර)
Code of Ethics

ගණකාධිකාරීන් සඳහා ගෝලීය ආචාර ධර්ම සංග්‍රහය; මූලික මූලධර්ම නිර්වචනය කරයි

ජාතික වෘත්තීය ආයතන
National Bodies (SLAuS)

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති (SLAuS) නිකුත් කරයි; ආචාර ධර්ම බලාත්මක; අධ්‍යාපනය හා බලපත්‍රකරණය

දේශීය නීති (SLFRS S1/S2)
Local Legislation

ලැයිස්තුගත සමාගම් සඳහා නව තිරසාර හා දේශගුණික හෙළිදරව් අවශ්‍ය කරයි

ආයතනික පාලනය හා විගණන කමිටුව
Corporate Governance & the Audit Committee

හොඳ පාලනයේ මූලධර්ම 4 · **Principles**

වගවීම (Accountability)
ක්‍රියා සඳහා කළමනාකරණය වගකිවයුතු වීම

විනිවිදභාවය (Transparency)
පැහැදිලි, නිවැරදි, කාලෝචිත තොරතුරු

සාධාරණත්වය (Fairness)
සියලු කොටස්හිමියන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂාව

වගකීම (Responsibility)
සදාචාරාත්මකව හා පරිසරයට වගකීමෙන් ක්‍රියා කිරීම

විගණන කමිටුව
Audit Committee

ස්වාධීන, විධායක නොවන අධ්‍යක්ෂවරුන්ගෙන් සැදුම්ලත්; මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය හා බාහිර විගණක සම්බන්ධතාව අධීක්ෂණය කරයි.

- බාහිර විගණක පත්කිරීම, වේතනය හා අධීක්ෂණය නිර්දේශ කිරීම
- විගණනයේ විෂය පථය හා සැලැස්ම සමාලෝචනය
- වැදගත් විගණන සොයාගැනීම් සාකච්ඡා කිරීම
- අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධති අධීක්ෂණය
- විගණකයාට තොරතුරු වෙත අසීමිත ප්‍රවේශය සහතික කිරීම

JMC vLearning your virtual learning partner

විගණක – විගණන කමිටු සම්බන්ධතාව

Auditor & Audit Committee Alignment

විගණන කමිටු වගකීම · Committee Responsibility	අනුරූප විගණක යුතුකම · Auditor Duty	පාලනයේ අරමුණ · Purpose in Governance
මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය අධීක්ෂණය	මූල්‍ය ප්‍රකාශන මත ස්වාධීන මතයක් සැපයීම	පාර්ශවකරුවන්ට මූල්‍ය තොරතුරුවල විශ්වසනීයත්වය වැඩි කිරීම
බාහිර විගණක පත්කිරීම නිර්දේශ කර වැඩ අධීක්ෂණය	ස්වාධීනත්වය පවත්වාගෙන කමිටුව සමඟ විවෘතව සන්නිවේදනය	විගණනය වෛෂයික හා කළමනාකරණ බලපෑමෙන් තොර බව සහතික කිරීම
අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධති සමාලෝචනය	විගණනයේදී හමුවන වැදගත් දුර්වලතා වාර්තා කිරීම	පාලන පරිසරය ශක්තිමත් කර වංචා/දෝෂ අවදානම අඩු කිරීම
වැදගත් විගණන සොයාගැනීම් හා විනිශ්චයන් සාකච්ඡා	ප්‍රධාන විගණන කරුණු හා කළමනාකරණ එකඟ නොවීම් සන්නිවේදනය	අධීක්ෂණ ආයතනය පූර්ණ දැනුවත්ව කළමනාකරණයට අභියෝග කිරීමට හැකි කිරීම

පාලනය භාර අය සමඟ සන්නිවේදනය (TCWG)

Communicating with Those Charged with Governance

විගණකයා සන්නිවේදනය කළ යුතු කරුණු · Required Communications

- මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධ විගණක වගකීම්
- සැලසුම් කළ විෂය පථය, කාලසටහන හා ප්‍රධාන අවදානම්
- වැදගත් සොයාගැනීම් — ගිණුම්කරණ පිළිවෙත් පිළිබඳ අදහස්
- විගණකයාගේ ස්වාධීනත්වය තහවුරු කරන ප්‍රකාශය
- අභ්‍යන්තර පාලනවල ද්‍රව්‍යමය දුර්වලතා හෝ දුෂ්කරතා

ප්‍රමිතිය අනුව ප්‍රධාන මාතෘකා · Topics & Standard

සැලසුම් කළ විෂය පථය හා කාලය	SLAuS 260
වැදගත් සොයාගැනීම් හා විනිශ්චයන්	SLAuS 260
ද්‍රව්‍යමය අභ්‍යන්තර පාලන දුර්වලතා	SLAuS 265
විගණක ස්වාධීනත්වය	SLAuS 260

ද්විත්ව සංවාදය *Two-Way Dialogue*
කමිටුව උපායමාර්ගික සන්දර්භය සපයයි; විගණකයා වැදගත් කරුණු වෙත අවධානය යොමු කරයි.

JMC vLearning your virtual learning partner

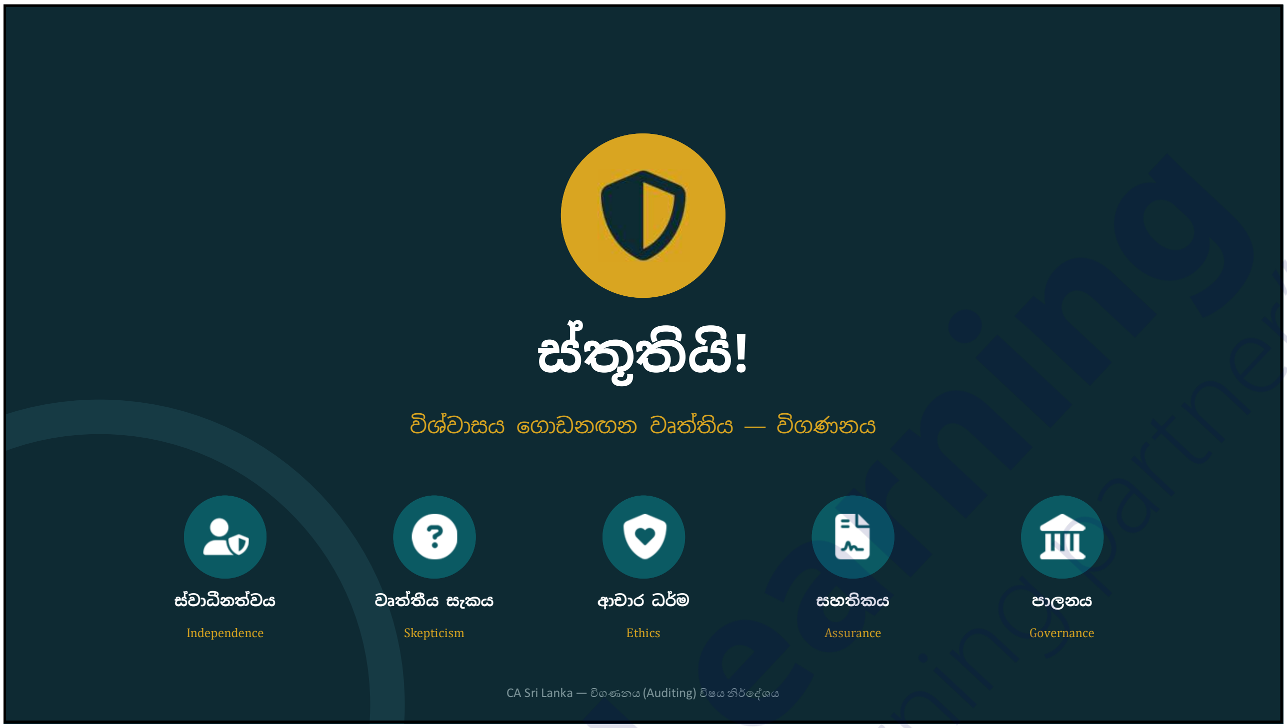

JMC vLearning
"your virtual learning partner"